**Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 4 § i lagen om temporära undantag från lagen om utkomstskydd för arbetslösa på grund av covid-19-epidemin**

## PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att giltighetstiden för lagen om temporära undantag från lagen om utkomstskydd för arbetslösa på grund av covid-19-epidemin förlängs så att lagen är kraft till och med den 30 november 2021.

Det föreslås att giltighetstiden för de temporära ändringarna förlängs. Ändringarna syftar till att i vissa situationer förenkla bestämmelserna om utkomstskydd för arbetslösa och på så sätt minska den arbetsmängd som behandlingen av förmånsansökningar medför. De föreslagna ändringarna gäller jämkning av arbetslöshetsförmåner i vissa situationer och utbetalning av arbetslöshetsförmån utan beslut. Arbetslöshetsförmånen ska på basis av ansökan fortfarande temporärt kunna betalas ut i förskott för högst sex månader.

Dessutom föreslås det i propositionen en fortsättning av den temporära höjningen av det skyddade beloppet vid jämkning av arbetslöshetsförmåner, det vill säga den andel av inkomsten som inte beaktas vid utbetalningen av jämkad arbetslöshetsförmån. Likaså föreslås en fortsättning på det temporära undantaget i rörlighetsunderstödet i fråga om förutsättningen för understöd för arbetsresor vid heltidsarbete.

Propositionen hänför sig till den fjärde tilläggsbudgetpropositionen för 2021.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

---

**INNEHÅLL**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL ..... 1
MOTIVERING ..... 3
1 Bakgrund och beredning ..... 3
1.1 Bakgrund ..... 3
1.2 Beredning ..... 3
2 Nuläge och bedömning av nuläget ..... 4
2.1 Temporära undantag från lagen om utkomstskydd för arbetslösa ..... 4
2.2 Bedömning av nuläget ..... 5
3 Målsättning ..... 6
4 Förslaget och dess konsekvenser ..... 6
4.1 Förslaget ..... 6
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna ..... 6
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser ..... 6
4.2.2 Konsekvenser för medborgarna ..... 7
4.2.3 Konsekvenser för organisationer ..... 7
5 Remissvar ..... 8
6 Ikraftträdande ..... 8
7 Förhållande till andra propositioner ..... 8
8 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning ..... 9
LAGFÖRSLAG ..... 13
Lag om ändring av 4 § i lagen om temporära undantag från lagen om utkomstskydd för arbetslösa på grund av covid-19-epidemin ..... 13
BILAGA ..... 14
PARALLELLTEXT ..... 14
Lag om ändring av 4 § i lagen om temporära undantag från lagen om utkomstskydd för arbetslösa på grund av covid-19-epidemin ..... 14

## MOTIVERING

### 1 Bakgrund och beredning

#### 1.1 Bakgrund

I Kina utbröt i början av 2020 en epidemi av den smittsamma sjukdomen covid-19, som orsakas av ett nytt coronavirus. Världshälsoorganisationen WHO betecknade coronavirusepidemin som en pandemi den 11 mars 2020.

Epidemin och åtgärderna för att begränsa den samt medborgarnas rädsla för sjukdomen minskar avsevärt den ekonomiska verksamheten i samhället. Detta har haft en betydande inverkan på företagslivet, när företagen inte har haft kunder. Företagen har inte kunnat anpassa sin verksamhet till de förändrade förhållandena utan åtgärder för att minska arbetskraften. De meddelanden till arbets- och näringsbyråerna som avses i 48 § i lagen om samarbete inom företag (334/2007) började öka snabbt under första hälften av mars. Det exceptionellt stora antalet samtidigt permitterade har medfört utmaningar för dem som verkställer utkomstskyddet för arbetslösa. Arbetslöshetskassorna och Folkpensionsanstalten förutspår att det på grund av det stora antalet ansökningar kan förekomma dröjsmål i verkställigheten av utkomstskyddet för arbetslösa.

Riksdagen förutsatte i sitt svar (RSv 32/2020 rd) på regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om temporär ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner och lagen om arbetslöshetskassor (RP 38/2020 rd) att regeringen omedelbart utreder hur behandlingen av utkomstskyddsförmåner kan göras smidigare och säkerställer att arbetslöshetskassorna och Folkpensionsanstalten kan verkställa förmånerna på så sätt att förmånerna kan betalas ut med en gång. Lagen om temporära undantag från lagen om utkomstskydd för arbetslösa på grund av covid-19-epidemin (315/2020) trädde i kraft den 11 maj 2020. Den temporära undantagslagen ändrades den 12 juni 2020 (RP 78/2020 rd, lag 429/2020) så att till lagen fogades en ny bestämmelse om höjning av det skyddade beloppet vid jämkning av arbetslöshetsförmånen från 300 euro till 500 euro (jämkningsperiod på en månad) och från 279 euro till 465 euro (överenskommen period på fyra kalenderveckor). Likaså föreskrevs det att rörlighetsunderstöd temporärt kan beviljas för heltidsarbete, om den dagliga resan till arbetet när arbetet inleds överstiger i genomsnitt två timmar (normalt tre timmar) eller om personen flyttar från motsvarande avstånd på grund av arbete. Syftet med ändringarna var att öka incitamenten för sysselsättning i uppgifter som är kritiska med tanke på försörjningsberedskapen men också att stödja mottagandet av arbete och stödmottagarnas ekonomiska situation under konsekvenserna av covid-19-epidemin.

Lagens giltighetstid har senare förlängts ett flertal gånger.

#### 1.2 Beredning

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. Under beredningen av propositionen har Finlands näringsliv, Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC, STTK, Akava, Företagarna i Finland, Arbetslöshetskassornas samorganisation rf, Folkpensionsanstalten, arbets- och näringsministeriet och finansministeriet getts möjlighet att kommentera propositionen skriftligen.

Ålands landskapsregering och Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet har hörts.

## 2 Nuläge och bedömning av nuläget

### 2.1 Temporära undantag från lagen om utkomstskydd för arbetslösa

*Jämkning av arbetslöshetsförmån*

Jämkningsbestämmelserna är relativt komplicerade, och en bidragande orsak till detta är de specialbestämmelser som tillämpas på vissa permitterade och samtidigt på situationer där en arbetslöshetsförmån betalas för en period som är av annan längd än fyra på varandra följande kalenderveckor eller en månad. I dessa situationer ingår många arbetsmoment och sådant handläggningsarbete som måste utföras manuellt. Bestämmelser av detta slag lämpar sig dåligt för en situation där antalet ansökningar om utkomstskydd för arbetslösa ökar avsevärt på mycket kort tid.

Av ovannämnda orsaker gjordes jämkningen av arbetslöshetsförmånen smidigare genom lagen om temporära undantag från lagen om utkomstskydd för arbetslösa på grund av covid-19-epidemin, som trädde i kraft den 11 maj 2020, så att den så kallade särskilda jämkningsperioden och den beräknade lön som hänger samman med den temporärt slopades. Jämkningsperioden och ansökningsperioden för förmånen är undantagsvis alltid fyra på varandra följande kalenderveckor eller en månad, även om perioden innehåller dagar för vilka det inte finns någon förmånsrätt. Alla de lönedagsenliga löner som betalats under de fyra på varandra följande kalenderveckorna eller månaden i fråga och den arbetstid som ligger till grund för lönen beaktas vid jämkningen av förmånen, även om lönen har betalats en dag då personen inte har rätt till arbetslöshetsförmåner.

En person som bedriver företagsverksamhet eller eget arbete kan omfattas av jämkning, om företagsverksamheten eller det egna arbetet bedrivs i så liten skala att det är fråga om bisyssla. Dessutom kan en person ha rätt till jämkad inkomstrelaterad dagpenning om företagsverksamheten eller det egna arbetet fortgår högst två veckor eller under fyra månaders tid från inledandet av sådan företagsverksamhet eller sådant eget arbete som inleddes när personen var arbetslös. Om inkomsterna av företagsverksamhet under jämkningsperioden inte kan påvisas på ett tillförlitligt sätt, kan de uppskattas på grundval av beskattningsuppgifterna. Till 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa har det också till stöd för företagarnas försörjning fogats en temporärt gällande 4 c § om företagares rätt till arbetsmarknadsstöd, när verksamheten inte har avslutats helt, men företagare inte längre arbetar heltid i sin verksamhet.

När en arbetslöshetskassa eller Folkpensionsanstalten uppskattar inkomsterna av företagsverksamheten efter att dessa har förändrats väsentligt i förhållande till uppgifterna i den senast fastställda beskattningen, blir de tvungna att uppskatta inkomsterna av företagsverksamheten i enlighet med beskattningsreglerna. Detta beror på att det genom förordning av statsrådet i fråga om företagsinkomster föreskrivs att förvärvsinkomstandelen av inkomsterna ska beaktas vid jämkning, medan kapitalinkomstandelen däremot inte beaktas vid jämkning.

Eftersom antalet företagare som ansöker om jämkat arbetsmarknadsstöd förväntades öka till följd av att 11 kap. 4 c § temporärt fogats till lagen om utkomstskydd för arbetslösa, och eftersom det kunde antas att den pågående covid-19-epidemin som påverkar företagsverksamheten också inverkar på inkomsterna för sådana mottagare av arbetslöshetsförmåner som bedriver företagsverksamhet som bisyssla, uppskattades det vara en tung process för både arbetslöshetskassorna och Folkpensionsanstalten att följa beskattningsreglerna vid uppskattningen av de förändrade inkomsterna av företagsverksamhet. Av denna orsak ändrades jämkningen av inkomst av företagsverksamhet temporärt så att jämkningen görs på basis av den inkomst från

företagsverksamhet som företagaren själv har uppgett, om den inkomst som fastställts vid beskattningen inte kan användas vid jämkningen av arbetslöshetsförmåner på grund av att beloppet av förvärvsinkomsten från företagsverksamheten ändrats (lag 315/2020). Undantaget för utredning av inkomsterna gäller både sådana företagare som enligt den temporära 4 § i 11 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa får arbetsmarknadsstöd och sådana mottagare av arbetslöshetsförmån som med stöd av 2 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa har ansetts eller anses ha företagandet som bisyssla.

Under de undantagsförhållanden som orsakats av coronavirusepidemin bedömdes det att det nuvarande skyddade beloppet som ett incitament för sysselsättning på deltid inte nödvändigtvis räcker till för att trygga ekonomin för personer sysselsatta på deltid på ett sätt som sporrar till sysselsättning och tryggar ekonomin, i synnerhet om möjligheterna att få mer arbete är begränsade på grund av de undantagsförhållanden som fortfarande inverkar på arbetsmarknaden. I detta syfte höjdes det skyddade beloppet temporärt från de sedvanliga 300 euro (en jämkningsperiod på en månad) och 279 euro (en jämkningsperiod på fyra kalenderveckor) till 500 respektive 465 euro (lag 429/2020).

*Utbetalning av arbetslöshetsförmån utan beslut, dvs. så kallat förskottsbetalningsförfarande*

Under de undantagsförhållanden som coronavirusepidemin orsakade föreskrevs temporärt om undantag från 11 kap. 8 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, där det föreskrivs om utbetalning av arbetslöshetsförmån utan beslut (lag 315/2020). När den som betalar ut arbetslöshetsförmånen bedömer att ansökan inte kan behandlas i enlighet med 11 kap. 1 a § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa utan ogrundat dröjsmål och att ett beslut inte kan meddelas i enlighet med 11 kap. 1 a § 2 mom. och 3 mom. i den lagen, kan den på eget initiativ på basis av ansökan betala ut arbetslöshetsförmånen i förskott utan att meddela ett beslut. Förskott kan få vara betalt för sammanlagt högst sex månader i stället för de sedvanliga två månaderna. Ändringen gjordes eftersom ett mer omfattande och effektivare utnyttjande av förskottsbetalning antogs underlätta ordnandet av utkomstskydd via systemet med utkomstskydd för arbetslösa när antalet ansökningar kraftigt ökat.

*Rörlighetsunderstöd*

Med avvikelse från 8 kap 1 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa kan rörlighetsunderstöd temporärt beviljas vid heltidsarbete, om de dagliga resorna till arbetet när arbetet inleds överstiger i genomsnitt två timmar eller personen flyttar från motsvarande avstånd på grund av arbete (lag 429/2020). Syftet med ändringarna var att öka incitamenten för sysselsättning i uppgifter som är kritiska med tanke på försörjningsberedskapen men också att stödja mottagandet av arbete och stödmottagarnas ekonomiska situation under konsekvenserna av covid-19-epidemin.

### 2.2 Bedömning av nuläget

De temporära undantagen till lagen om utkomstskydd för arbetslösa har varit i kraft endast en kort tid och konsekvenserna har därför inte kunnat bedömas. Det kan dock fortfarande finnas ett behov av bestämmelser för att göra behandlingen av ansökan smidigare, eftersom antalet arbetslösa arbetssökande fortfarande är på en exceptionellt hög nivå.

## 3 Målsättning

Syftet med denna proposition är att temporärt förlänga giltighetstiden för de ändringar av lagstiftningen om utkomstskydd för arbetslösa genom vilka löntagarnas försörjning tryggas i situationer där sysselsättningen upphör temporärt eller helt och hållet och genom vilka mottagande av arbete och arbetskraftens geografiska rörlighet stöds.

## 4 Förslaget och dess konsekvenser

### 4.1 Förslaget

I denna proposition föreslås det en förlängning till och med den 30 november 2021 av giltighetstiden för lagen om temporära undantag från lagen om utkomstskydd för arbetslösa på grund av covid-19-epidemin. Lagen är nu i kraft till och med den 30 september 2021.

Covid-19-pandemin orsakar fortfarande osäkerhet i samhället som försämrar sysselsättningen. Med propositionen stöds uppehälle för arbetslösa, mottagande av arbete och arbetskraftens regionala rörlighet under osäkra förhållanden och i en situation där antalet arbetslösa arbetssökande fortfarande är på en exceptionellt hög nivå. Omständigheternas osäkerhet förordar en tidsbunden förlängning av undantagen.

### 4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

Ändringarna leder till att utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa ökar med uppskattningsvis 12,9 miljoner euro. Detta beror i huvudsak på att den temporära höjningen av arbetslöshetsförmånens skyddade belopp förlängs.

En förlängning till slutet av november av den temporära höjningen av det skyddade beloppet vid jämkning av arbetslöshetsförmåner ökar de direkta förmånsutgifterna inom utkomstskyddet för arbetslösa med cirka 12,9 miljoner euro sammanlagt, varav förtjänstskyddet står för en andel på 7,5 miljoner euro och grundskyddet för en andel på 5,4 miljoner euro. Statens andel ökar med cirka 8,7 miljoner euro, Sysselsättningsfondens andel med cirka 3,1 miljoner euro, kommunernas utgifter med 0,7 miljoner euro och arbetslöshetskassornas andel med 0,4 miljoner euro.

Till övriga delar kan ändringarna ha ringa ekonomiska konsekvenser.

Som det konstetras ovan har de temporära undantagen till lagen om utkomstskydd för arbetslösa varit i kraft endast en kort tid och konsekvenserna har därför inte kunnat bedömas. Med stöd av tidigare undersökningar som gäller arbetslöshetsförmånernas skyddade belopp kan man emellertid göra den bedömningen att ett högre skyddat belopp inte bara medför direkta utgiftsökningar utan sannolikt också påverkar människors beteende och incitamenten att arbeta. Det har konstaterats att det skyddade beloppet inom utkomstskyddet för arbetslösa och bostadsbidraget har förbättrat de arbetslösas ekonomiska incitament att ta emot lågavlönat arbete eller deltidsarbete. I fråga om personer som är berättigade till utkomststöd har dock de skyddade beloppen generellt sett inte förbättrat de ekonomiska incitamenten för att ta emot arbete. Mest har incitamenten förbättrats för dem som får inkomstrelaterad dagpenning samt för dem som får grunddagpenning eller arbetsmarknadsstöd och vars makar arbetar. Den kombination av skyddat belopp och jämkad dagpenning som används i Finland har konstaterats vara tämligen generös i en

internationell jämförelse[1]. Vid sidan av eventuella positiva effekter försvagar det högre skyddade beloppet incitamenten att övergå från deltidsarbete till heltidsarbete.[2]

I regeringens proposition RP 61/2020 rd bedömdes det att en lindring av förutsättningarna för understöd för arbetsresor inom rörlighetsunderstödet kunde få stora ekonomiska konsekvenser eftersom en betydande del av de dagliga arbetsresorna tur och retur redan i nuläget är över två timmar långa. Varken användningen av rörlighetsunderstödet eller andelen förmåner som betalats ut i form av rörlighetsunderstöd har ändå märkbart ökat, trots att det genom det temporära undantaget blev avsevärt mycket lättare att få stöd. Rörlighetsunderstödet är förmån som används endast i liten utsträckning och det betalas månatligen till i genomsnitt några hundra personer. År 2020 betalades rörlighetsunderstöd till ett belopp av sammanlagt cirka fyra miljoner euro.

4.2.2 Konsekvenser för medborgarna

Syftet med de temporära undantagen har varit att minska den arbetsmängd som behandlingen av en förmånsansökan kräver för att arbetslöshetsförmån ska kunna betalas snabbare till dem som ansöker om förmån och de sökandes försörjning på så vis tryggas. Likaså tryggar utbetalning av arbetslöshetsförmåner i förskott försörjningen via systemet med utkomstskydd för arbetslösa i en situation där det egentliga beslutet inte kan meddelas inom den normala behandlingstiden. Dessa samma saker tryggas genom en förlängning av undantagen i enlighet med propositionen i en situation där antalet förmånstagare fortfarande är exceptionellt högt.

För den som ansöker om arbetslöshetsförmån tryggar en ökad användning av förskottsbetalning försörjningen via systemet med utkomstskydd för arbetslösa när behandlingen av ansökan om arbetslöshetsförmån fördröjs, eftersom man genom förskottsbetalning kan förkorta väntetiden för en enskild mottagare av dagpenning. Även om förmånen till en början inte betalas till samma belopp som full inkomstrelaterad dagpenning, kan förskottsbetalningen minska det tryck på det grundläggande utkomststödet som uppstår om det söks som förskott på en framtida arbetslöshetsförmån.

4.2.3 Konsekvenser för organisationer

Användningen av förskottsbetalning minskar inte i sig arbetsmängden för dem som betalar ut arbetslöshetsförmåner, eftersom ett förmånsärende likväl måste avgöras i enlighet med det föreskrivna förfarandet utöver själva förskottsbetalningen. Förskottsbetalningsförfarandets centrala värde med tanke på organisationernas verksamhet är att förfarandet minskar behovet av att ansöka om utkomststöd, vilket minskar Folkpensionsanstaltens arbetsmängd. Om utkomststöd beviljas färre sökande av inkomstrelaterad dagpenning än annars återspeglas detta även i arbetslöshetskassornas verksamhet, eftersom det grundläggande utkomststöd som beviljats som förskott på den förväntade arbetslöshetsförmånen ska dras av från den inkomstrelaterade dagpenning som betalas i sinom tid. På så sätt minskar förskottsbetalningsförfarandet, särskilt om det genomförs effektivare än för närvarande, återkraven och därmed arbetslöshetskassornas arbetsmängd.

[1] Kyyrä, Matikka och Pesola 2018; Skyddsdelen i utkomstskyddet och arbete under arbetslöshetstiden. Publikationsserien för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 45/2018.
[2] T.ex. Kotamäki och Kärkkäinen 2014; Työllisyys kasvaa, työnteko vähenee? Työnteon kannustimet ja suojaosareformin vaikutus. Työpoliittinen aikakauskirja 4/2014.

En förlängning av undantagen förutsätter ändringar i Folkpensionsanstaltens datasystem. Om undantagen däremot upphör vid utgången av september medför det för arbetslöshetskassorna ändringar i datasystemen och kostnader i anslutning till det.

## 5 Remissvar

Konsekvenserna av verkställigheten av de förslag som ingår i propositionen berör arbetslöshetskassorna och Folkpensionsanstalten. Under beredningen av propositionen har Arbetslöshetskassornas samorganisation rf och Folkpensionsanstalten getts tillfälle att kommentera propositionen. Under beredningen av propositionen har också Finlands näringsliv, Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC, STTK, Akava, Företagarna i Finland, arbets- och näringsministeriet och finansministeriet getts möjlighet att kommentera propositionen skriftligen. Någon egentlig remissbehandling har det inte varit möjligt att ordna på grund av tidtabellen för beredningen.

Ålands landskapsregering och Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet har hört.

Skriftliga kommentarer lämnades av Finlands näringsliv, Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC, Folkpensionsanstalten, Akava, Arbetslöshetskassornas Samorganisation, arbets- och näringsministeriet och finansministeriet.

De som gav utlåtande om propositionen ansåg att den i huvudsak var ändamålsenlig och värd att understöda. Finlands näringsliv rf anser att det inte finns grunder för att förlänga giltighetstiden för undantagen. Finansministeriet konstaterar att man bör förhålla sig avvaktande till en förlängning av giltighetstiden för undantagen, eftersom sådana undantag i utkomstskyddet för arbetslösa som försämrar incitamenten för arbete och utbudet av arbete kan försämra matchningen på arbetsmarknaden och sysselsättningen när konjunkturläget återgår till det normala och efterfrågan på arbete ökar.

De kommentarer som återges ovan gav inte anledning att ändra propositionen

## 6 Ikraftträdande

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt och gälla till och med den 30 november 2021.

Lagen ska enligt dess 4 § tillämpas vid betalning av arbetslöshetsförmån för sådana ansökningsperioder som inleds efter ikraftträdandet av lagen, dock senast den 30 november 2021.

Enligt lagen om ändring av lagen om temporära undantag från lagen om utkomstskydd för arbetslösa på grund av covid-19-epidemin (429/2020) tillämpas det temporära undantag som gäller rörlighetsunderstöd enligt lagens 2 a § på arbete som har inletts under lagens giltighetstid. Den föreslagna förlängningen av lagens giltighetstid innebär att det undantag som gäller rörlighetsunderstöd således ska tillämpas på arbete som har inletts senast den 30 november 2021.

## 7 Förhållande till andra propositioner

Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till den fjärde tilläggsbudgetpropositionen för 2021.

## 8 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt 19 § 1 mom. i grundlagen har alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. Med stöd av 19 § 2 mom. i grundlagen ska var och en genom lag garanteras rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad bland annat vid arbetslöshet. Bestämmelsen förutsätter att lagstiftaren garanterar var och en som behöver grundläggande försörjning en subjektiv rätt till den trygghet som det allmänna genom lag är skyldig att ordna. Den sociala tryggheten är förknippad med vissa sociala risksituationer som nämns i bestämmelsen, men också med respektive lagbestämmelser om bidragskriterier, behovsprövning och procedurer (RP 309/1993 rd, s. 74, GrUU 55/2016 rd, s. 3 och GrUU 48/2006 rd, s. 2). Systemen för grundläggande försörjning bör vara så täckande att inga grupper lämnas utanför systemen och därmed blir lidande (RP 309/1993 rd, s. 75/I, GrUU 48/2006 rd, s. 2, GrUU 6/2009 rd, s. 7/II). Utkomstskyddet för arbetslösa utgör en sådan grundläggande försörjning som avses i 19 § 2 mom. i grundlagen, och genom lagen om utkomstskydd för arbetslösa tillgodoses den rätt att vid arbetslöshet få sin grundläggande försörjning tryggad som enligt grundlagen ska garanteras var och en (se till exempel GrUU 25/2013 rd).

Grundlagens 19 § tryggar inte som sådan bevarandet av förmåner på uttryckligen nuvarande nivå och förutsätter inte att de höjs enligt den allmänna kostnadsnivån (se till exempel GrUU 55/2016 rd, s. 3—4, GrUU 11/2015 rd, s. 2—3). Vid dimensioneringen av de sociala rättigheterna har det ansetts att det ligger helt i linje med den handlingsskyldighet som ålagts lagstiftaren att den sociala tryggheten planeras och utvecklas enligt samhällets ekonomiska resurser och att man kan ta hänsyn till den rådande situationen inom samhällsekonomin och de offentliga finanserna vid dimensioneringen av förmåner som direkt finansieras av det allmänna (se till exempel GrUU 58/2016 rd, s. 2, GrUU 34/1996 rd, s. 2—3).

Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Grundlagens 6 § 1 mom. uttrycker ett krav på juridisk likabehandling och faktisk jämlikhet. I bestämmelsen ingår ett förbud mot godtycke och ett krav på enahanda bemötande i likadana fall (RP 309/1993 rd, s. 46). Jämlikhetsbestämmelsen kräver ändå inte att alla människor i alla avseenden ska behandlas lika, om inte förhållandena är likadana.

Jämlikhetbestämmelsen gäller också lagstiftaren. Vissa människor eller människogrupper får inte genom lag godtyckligt ges en gynnsammare eller ogynnsammare ställning än andra. Jämlikhetsaspekter spelar en viss roll såväl när medborgarna ges fördelar eller rättigheter genom lag som när de påförs skyldigheter. Samtidigt är det typiskt för lagstiftningen att den på grund av ett visst godtagbart samhälleligt intresse behandlar människor olika bland annat för att främja faktisk jämlikhet (RP 309/1993 rd, s. 46, se även GrUU 31/2014 rd, s. 3/I). I grundlagsutskottets praxis har det vedertaget betonats att jämlikhetsprincipen inte kan orsaka strikta gränser för lagstiftarens prövningsrätt när man eftersträvar reglering som förutsätts av samhällsutvecklingen (se till exempel GrUU 28/2009 rd, s. 2/II, GrUU 38/2006 rd, s. 2/I, GrUU 1/2006 rd, s. 2/I, GrUU 59/2002 rd, s. 2/II).

I 6 § 2 mom. i grundlagen ingår ett förbud mot diskriminering, enligt vilket ingen utan godtagbart skäl får särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Förteckningen är dock inte uttömmande, utan diskriminering ska vara förbjuden också på grund av någon annan omständighet som gäller den enskilde som person. En sådan orsak kan vara till exempel samhällelig ställning och egendom (se RP 309/1993 rd, s. 47, se även till exempel GrUU 53/2016 rd och GrUU 31/2014 rd, s. 3/I).

Enligt grundlagsutskottet är det också möjligt att allas försörjning under arbetslöshet inte kan tryggas på samma sätt, inte ens när det är fråga om särbehandlande faktorer som gäller arbetslösa (GrUU 43/2001 rd, s. 3, GrUU 32/2000 rd, s. 2, GrUU 32/1997 rd, s. 3—4, GrUU 17/1996 rd, s. 2—3, GrUU 17/1995 rd, s. 2). Segregeringen måste dock anses godtagbar med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 27/2009 rd, s. 2, GrUU 42/2004 rd, s. 2, GrUU 46/2002 rd s. 6—7). Att till exempel gynna en viss persongrupp i fråga om utkomstskyddet för arbetslösa har varit möjligt, om det inte är godtyckligt eller oskäligt (GrUU 64/2010 rd, s. 2/II).

I denna proposition föreslås när det gäller jämkning av arbetslöshetsförmåner en fortsättning av det temporära undantaget från användningen av omvandlad beräknad inkomst och av särskild jämkningsperiod. Enligt förslaget ska den inkomst som jämkningen grundar sig på beaktas till det betalda beloppet utan att omvandlas till beräknad inkomst, om inkomsten har betalats under en kortare jämkningsperiod än normalt.

Det allmänna ska enligt 22 § i grundlagen se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. När det gäller tillgodoseende av de grundläggande fri- och rättigheterna i praktiken räcker det inte att det allmänna avstår från att ingripa i de grundläggande fri- och rättigheterna. Ofta förutsätter det faktiska tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna aktiva åtgärder från det allmännas sida, till exempel för att skydda individens grundläggande fri- och rättigheter mot kränkningar från utomståendes sida eller för att skapa faktiska förutsättningar för utövning av de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd, s. 79/II).

Syftet med de föreslagna ändringarna är att temporärt göra förutsättningarna för erhållande av arbetslöshetsförmåner mindre strikta, så att den arbetsmängd som behandlingen av ansökningar medför kan minskas och behandlingen påskyndas. På grund av de föreslagna ändringarna kan dagpenningsbeloppet för en del av de sökande vara högre än beräknat enligt de gällande bestämmelserna, medan nivån på dagpenningen kan vara lägre för en del. Enligt de nuvarande bestämmelserna om en särskild jämkningsperiod beaktas vid jämkning inte de inkomster som har betalats under den tid ett hinder föreligger. Enligt förslaget jämkas dessa personers inkomster temporärt med arbetslöshetsförmånen, varvid arbetslöshetsförmånens belopp är lägre än beräknat enligt de nuvarande bestämmelserna. Med tanke på likabehandlingen av dem som ansöker om arbetslöshetsförmån innebär förslaget att alla sökandes inkomster jämkas temporärt enligt samma bestämmelser.

I propositionen föreslås att den temporära höjningen av det så kallade skyddade belopp som tillämpas vid jämkning av arbetslöshetsförmåner ska fortsättas, vilket förbättrar beloppet av den helhet som utkomstskyddet för arbetslösa och förvärvsinkomsten utformar. Fortsättningen gäller alla som ansöker om jämkad arbetslöshetsförmån oberoende av när den partiella sysselsättningen har inletts, inom vilken bransch den som ansöker om förmånen sysselsätts eller om det är fråga om lönearbete eller företagsverksamhet.

De undantag som gäller jämkning av arbetslöshetsförmåner föreslås bli tillämpade så att bestämmelserna, när ändringarna träder i kraft, tillämpas under den ansökningsperiod som börjar efter ikraftträdandet. När giltighetstiden eller tillämpningen upphör ska undantagen fortfarande tillämpas under en period som har börjat under giltighetstiden eller tillämpningen. Till denna del påverkas förmånsbeloppet för den som ansöker om utkomstskydd för arbetslösa av hur ansökningsperioderna infaller i förhållande till tillämpningen av undantagen. Det är fråga om en så smidig tillämpning som möjligt av dessa undantag så att de temporära undantag som görs i den gällande lagen inte fördröjer behandlingen av förmånsansökningar i ändringsskedet.

Syftet med ändringarna är att trygga den rätt till social trygghet som den som ansöker om arbetslöshetsförmån har under arbetslöshetstiden i en situation där belastningen inom behandlingen av ansökningar är mycket stor och detta leder till fördröjningar i utbetalningen av arbetslöshetsförmåner. De föreslagna undantagen ska också gälla temporärt och under en relativt kort tid. De föreslagna ändringarna kan således inte anses vara problematiska med hänsyn till 6 § 2 mom. eller 19 § 2 mom. i grundlagen.

Det föreslås också att det temporära undantaget i fråga om rörlighetsunderstödet förlängs. Med avvikelse från 8 kap 1 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa kan rörlighetsunderstöd beviljas vid heltidsarbete, om de dagliga resorna till arbetet när arbetet inleds överstiger i genomsnitt två timmar eller personen flyttar från motsvarande avstånd på grund av arbete. Ändringen förbättrar den ekonomiska situationen för dem som sysselsätts i heltidsarbete. Ändringen gäller alla mottagare av arbetslöshetsförmån som på detta sätt sysselsätts i lönearbete. Ändringen gäller inte inledande av företagsverksamhet.

I propositionen föreslås det ett undantag till den bestämmelse i lagen om utkomstskydd för arbetslösa som gör det möjligt att i förskott utan beslut betala ut arbetslöshetsförmåner på basis av ansökan. Undantaget gäller den tid för vilken förmånen har kunnat betalas i förskott. Det föreslås att förlängningen av denna tid från två månader till sex månader fortsätter. Syftet med förslaget är att under krisen se till att de som ansöker om utkomstskydd snabbare får hjälp via systemet för utkomstskydd. Enligt bestämmelsen kan den som beviljar arbetslöshetsförmån, när den bedömer att behandlingen av ansökan kommer att dra ut på tiden, på eget initiativ i förskott utan beslut betala ut en arbetslöshetsförmån. Liksom vanligt förutsätter utbetalningen av förskott att vissa förutsättningar uppfylls. En förutsättning är att en person som är berättigad till arbetslöshetsförmån har gjort en ansökan och har fått ett positivt arbetskraftspolitiskt utlåtande i ärendet. I fråga om den som ansöker om inkomstrelaterad dagpenning är det dessutom av betydelse att arbetsvillkoret har kunnat uppfyllas under tiden som medlem i arbetslöshetskassan. På detta sätt säkerställs att de personer som har kunnat uppfylla rätten till inkomstrelaterad dagpenning får förskott från arbetslöshetskassan. Den som beviljar arbetslöshetsförmånen kan efter det i förskott betala ut arbetslöshetsförmånen, vilket i denna situation också kan ske automatiskt från verkställarens system för utbetalning av arbetslöshetsförmåner. Den som beviljar arbetslöshetsförmånen ska senare meddela sökanden ett beslut om förmånen, där det förskott som betalats ut dras av från den arbetslöshetsförmån som beviljas.

På dem som verkställer arbetslöshetsförmåner tillämpas allmänt de administrativa bestämmelser som tillämpas på behandlingen av ärenden inom den offentliga förvaltningen, såsom förvaltningslagen (434/2003), lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) och lagstiftningen om dataskydd på det sätt som föreskrivs där. Vid beredningen av denna proposition har det bedömts att förslaget är förenligt med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) och artikel 22.1 i den samt med dataskyddslagen (1050/2018). I bestämmelsen som möjliggör förskottsbetalning är det inte fråga om sådant automatiskt beslutsfattande på individnivå som avses i den allmänna dataskyddsförordningen. Däremot är det fråga om att i tillräckligt god tid få i 19 § 2 mom. i grundlagen avsedd tryggad försörjning vid arbetslöshet. Tillämpningen av den föreslagna bestämmelsen förutsätter att sökanden har ansökt om arbetslöshetsförmån hos den som verkställer arbetslöshetsförmånen, att sökanden har fått ett positivt arbetskraftspolitiskt utlåtande i ärendet och, i fråga om sökande av inkomstrelaterad dagpenning, att hans eller hennes arbetsvillkor har kunnat uppfyllas under medlemskapet i arbetslöshetskassan. Tillämpningen av bestämmelsen förutsätter dessutom att den som verkställer arbetslöshetsförmånen bedömer den eventuella behandlingssituationen för ansökan och om det finns

grund för att börja betala ut arbetslöshetsförmånen i förskott för att trygga sökandens försörjning. Den som verkställer arbetslöshetsförmånen kan också utnyttja automatisering vid bedömningen av förutsättningarna för förskottsbetalning. Den som beviljar arbetslöshetsförmån ska sträva efter att behandla ärendet utan dröjsmål och i enlighet med 11 kap. 3 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa ge ett beslut om en arbetslöshetsförmån. Endast detta beslut är ett beslut på individnivå om rätt till utkomstskydd för arbetslösa. Ändring i detta beslut får sökas genom besvär i enlighet med 12 kap. 1 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Regeringen anser att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

*Kläm*

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslag*

# Lag

**om ändring av 4 § i lagen om temporära undantag från lagen om utkomstskydd för arbetslösa på grund av covid-19-epidemin**

I enlighet med riksdagens beslut

*ändras* i lagen om temporära undantag från lagen om utkomstskydd för arbetslösa på grund av covid-19-epidemin (315/2020) 4 §, sådan den lyder i lag 515/2021, som följer:

4 §

*Ikraftträdande*

Denna lag träder i kraft den 11 maj 2020 och gäller till och med den 30 november 2021.

Lagen ska tillämpas vid betalning av arbetslöshetsförmån för sådana ansökningsperioder som inleds efter ikraftträdandet av denna lag, dock senast den 30 november 2021. Lagens 3 § ska dock tillämpas vid betalning av arbetslöshetsförmån även i fråga om ansökningar som kommit in före ikraftträdandet av denna lag.

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

Helsingfors den 9 september 2021

**Statsminister**

**Sanna Marin**

Social- och hälsovårdsminister Hanna Sarkkinen

*Bilaga*
*Parallelltext*

# Lag

**om ändring av 4 § i lagen om temporära undantag från lagen om utkomstskydd för arbetslösa på grund av covid-19-epidemin**

I enlighet med riksdagens beslut
*ändras* i lagen om temporära undantag från lagen om utkomstskydd för arbetslösa på grund av covid-19-epidemin (315/2020) 4 §, sådan den lyder i lag 515/2021, som följer:

| *Gällande lydelse* | *Föreslagen lydelse* |
|---|---|
| 4 § | 4 § |
| *Ikraftträdande* | *Ikraftträdande* |
| Denna lag träder i kraft den 11 maj 2020 och gäller till och med den 30 september 2021. | Denna lag träder i kraft den 11 maj 2020 och gäller till och med den *30 november 2021*. |
| Lagen ska tillämpas vid betalning av arbetslöshetsförmån för sådana ansökningsperioder som inleds efter ikraftträdandet av denna lag, dock senast den 30 september 2021. Lagens 3 § ska dock tillämpas vid betalning av arbetslöshetsförmån även i fråga om ansökningar som kommit in före ikraftträdandet av denna lag. | Lagen ska tillämpas vid betalning av arbetslöshetsförmån för sådana ansökningsperioder som inleds efter ikraftträdandet av denna lag, dock senast den *30 november 2021*. Lagens 3 § ska dock tillämpas vid betalning av arbetslöshetsförmån även i fråga om ansökningar som kommit in före ikraftträdandet av denna lag. |
| | *Denna lag träder i kraft den 20 .* |